

Betydelsen av utbildning för en jämställd fördelning av hushållsarbete

En kvantitativ studie på den relativa
fördelningen av hushållsarbetet för samboende
kvinnor och män

Emelie Holst & Nilla Sparrborn

Sociologiska Institutionen

Kandidatuppsats i sociologi, 15 h.p.

Inriktning: Sociologisk Samhällsanalys

Ht 2019

Handledare: Eva-Lisa Palmtag



Stockholms
universitet

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka om den relativa tiden i hushållsarbete för män och kvinnor i heterosexuella par samvarierar med båda parternas utbildningsnivå. Detta för att få en djupare förståelse för hur kvinnor och män i par med olika kombinationer av utbildningsnivå fördelar hushållsarbetet i relation till sin partner. Studien är en tvärsnittsstudie med data från Levnadsnivåundersökningen 2010. Urvalet består av 1905 heterosexuella respondenter som sambor med sin partner. De teoretiska ramverk som studien baserats på är perspektiv som kan belysa olika förklaringar till den fortsatt skeva fördelning av hushållsarbete. Dels från ett ekonomiskt perspektiv samt genusperspektiv men även från teoretiska utgångspunkter som sällan använts på området. De ekonomiska teorierna (specialiseringsteorin och teorin om relativa resurser) och teorin Doing gender kan endast delvis förklara studiens resultat medan Giddens begrepp om praktiskt och diskursivt medvetande samt socialiseringsteorin kan bidra med ytterligare förståelse och alternativa infallsvinklar till hur resultatet kan tolkas. Genom att applicera en kombination av både väl använda och mindre vanligt förekommande teoretiska utgångspunkter på området bidrar studien med en bredare förståelse för utbildningsnivåns betydelse för fördelningen av hushållsarbetet.

För att besvara studiens frågeställningar och hypoteser genomfördes linjära regressionsanalyser med kombinationen av utbildningsnivå inom paret som oberoende variabel. Resultaten visade att både män och kvinnor i par där båda eller en av respondenterna har en hög utbildningsnivå uppvisar en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet jämfört med individer i par där båda har en låg utbildningsnivå. Det kunde i studien däremot inte bekräftas att det förekommer en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet i par där enbart kvinnan har en hög utbildningsnivå jämfört med par där enbart mannen har en hög utbildningsnivå. Däremot syns tendenser i studiens material som talar i denna riktning. Resultatet ligger delvis i linje med tidigare forskning på ämnet.

Nyckelord

Diskursivt medvetande, Doing gender, hushållsarbete, jämställdhet, praktiskt medvetande, relativa resurser, socialisering, specialiseringsteorin, utbildning

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	2
1.3 Avgränsning.....	3
1.4 Disposition	3
2. Teori och tidigare forskning	3
2.1 Teori.....	4
2.1.1 Socialisering genom utbildning.....	4
2.1.2 Specialiseringsteorin.....	5
2.1.3 Relativa resurser.....	5
2.1.4 Doing gender.....	6
2.1.5 Praktiskt och diskursivt medvetande.....	7
2.2 Tidigare forskning	8
2.3 Hypoteser	11
3. Metod och datamaterial.....	11
3.1 Metod	12
3.2 Datamaterial	12
3.3 Urval	13
3.4 Bortfall.....	13
3.5 Operationalisering	14
3.5.1 Beroende variabel	14
3.5.2 Oberoende variabel.....	15
3.5.3 Kontrollvariabler	16
3.6 Analysmetod	17

3.7 Etiska överväganden	18
4. Resultat	19
4.1 Deskriptiv statistik	19
4.2 Resultat av OLS regressionsanalyser	22
5. Diskussion	27
5.1 Kritisk reflektion.....	30
5.2 Slutsats och framtida forskning	32
6. Referenser.....	33

1. Inledning

När länders jämställdhet rankas hamnar Sverige ofta i toppen. The Global Gender Gap Report 2018 (World Economic Forum, 2018) har rangordnat Sverige som det tredje mest jämställda landet i världen och enligt European Institute for Gender Equality (Regeringskansliet, 2017) är Sverige på första plats av länderna i EU. Jämställdhetsfrågor har i Sverige varit ett eget politiskt område från tidigt 1970-tal och målet är “att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv” (Jämställdhetsmyndigheten, 2019). Sveriges regering har utropat sig som den första feministiska regeringen där jämställdhet ska prioriteras inom samtliga politiska områden och ett jämställt samhälle ses som en nödvändig och självklar utveckling (Regeringskansliet, u.å.). Skolan har som uppdrag att förmedla samhällets gemensamma värden och normer samt förankra demokratiska värderingar. I detta uppdrag ingår även att verka för jämställdhet mellan könen (Skolverket, 2019).

Under den första perioden av 1900-talet var kvinnligt förvärvsarbete undantaget och de rådande normerna innebar att en gift kvinnas arbetsuppgifter var begränsade till hushållsarbete medan männen var de som lönearbetade (Stanfors, 2007, ss. 83–86). Till skillnad från männen som arbetade utanför hemmet fick kvinnorna ingen ersättning för det arbete de utförde vilket har bidragit till att en ekonomisk obalans präglat förhållandet mellan män och kvinnor (Statistiska centralbyrån (SCB), 2012). Kvinnors arbetskraftsdeltagande har sedan 1960 ökat dramatiskt (Boye & Evertsson, 2014; Stanfors, 2007, s. 72) medan mäns lönearbetstid inte förändrats nämnvärt under samma period (Boye & Evertsson, 2014; SCB, 2011). När kvinnors tid i det betalda arbetet ökade, ökade även deras bidrag till hushållets inkomst och minskade det ekonomiska beroendet till män (Boye & Evertsson, 2014)

Trots att kvinnor närmat sig männens tid i lönearbete (SCB, 2011) och utbildar sig på en högre nivå i större utsträckning (SCB, 2019) samt att Sverige räknas till ett av de mer jämställda länderna tar kvinnor fortfarande ett större ansvar för det obetalda hushållsarbetet (SCB, 2011). En skev fördelning av hushållsarbetet mellan män och kvinnor kan indikera att förutsättningarna skiljer sig åt mellan könen på flera områden som exempelvis arbete, utbildning och ekonomisk självständighet (SCB, 2012). Det kan också tänkas ha negativa

¹ Jämställdhet i denna studie syftar på förhållandet mellan män och kvinnor.

konsekvenser för den part som utför merparten av det, exempelvis en lägre ekonomisk ställning och ett sämre välmående (SCB, 2012; Stanfors, 2007, ss. 217–219). Kvinnor har fortfarande lägre lön och lägre pension (SCB, 2018) vilket skulle kunna vara en konsekvens av ett större deltidsarbete till följd av ett större engagemang för barn och hushåll (SCB, 2012). Det är även möjligt att det dubbla ansvar som många kvinnor upplever mellan löne- och hushållsarbete kan ge upphov till stress och negativa konsekvenser för välbefinnandet (Stanfors, 2007, ss. 217–219).

För att förstå den skeva fördelningen av hushållsarbete har en mängd tidigare forskning undersökt olika eventuella samband med hushållsarbetets fördelning såsom skillnader i inkomst, arbetstid och utbildning. Många gånger har de teoretiska utgångspunkterna varit teorierna om specialisering och relativa resurser samt olika genusteorier. Även om sambandet mellan utbildning och hushållsarbete har undersökts har större vikt lagts vid att undersöka vilken betydelse inkomst som resurs har. Då utbildning både har visat sig generera resurser i form av arbete och högre lön (SCB, 2018) samt samvariera med positiva attityder till jämställdhet (se t.ex. Kalmijn & Kraaykamp, 2007; Kingston, Hubbard, Lapp, Schroeder & Wilson, 2003) motiverar det att undersöka fördelningen av hushållsarbete men med ett större fokus på just utbildning. I denna studie kommer därför sambandet mellan utbildningsnivåer inom par och hushållsarbete att undersökas närmare. Det är den relativa fördelningen som kommer att undersökas då den kan peka på hur jämställd fördelningen är inom par. Med denna studie är förhoppningen således att kunna bidra med ökad förståelse kring hur utbildningsnivåer inom par samvarierar med fördelningen av hushållsarbete.

1.2 Syfte och frågeställning

Studien ämnar undersöka om den relativa tid kvinnor och män spenderar på obetalt hushållsarbete² i relation till sin partner samvarierar med båda parternas utbildningsnivå. Utifrån studiens syfte har följande två frågeställningar formulerats:

- Finns det ett samband mellan att ha en hög utbildning och att dela mer jämställt på hushållsarbetet inom par?
- Skiljer sig fördelningen av hushållsarbete åt beroende på om det är kvinnan eller mannen i paret som har den högre utbildningen?

² Hushållsarbete i denna studie syftar till det obetalda och rutinartade sysslor som utförs i hemmet.

1.3 Avgränsning

Studien är avgränsad till att undersöka heterosexuella par som bor ihop med sin partner. Att studien avgränsas till heterosexuella par är framför allt för att intresset ligger i att undersöka den könade fördelningen av hushållsarbetet. Antalet homosexuella respondenter i parförhållanden utgör även en mycket liten grupp (18 individer) i datamaterialet. Då studien endast har tillgång till fullständig information om en av individerna inom paren kan studien inte uttala sig om par utan enbart hur det generellt ser ut för kvinnor och män i par med olika kombinationer av utbildningsnivå. Då intresset är den relativa tiden i hushållsarbete är det heller inte möjligt att uttala sig om kvinnors och mäns absoluta tid. Det går därför inte att veta om skillnader i respondenternas relativa tid är till följd av skillnader i respondentens eller partners absoluta tid.

1.4 Disposition

I kommande avsnitt följer en genomgång av för studien relevanta teorier och tidigare forskning inom området. Från teorin och den tidigare forskningen härleds sedan studiens hypoteser som presenteras i slutet av avsnittet. I efterföljande avsnitt redogörs det utförligt för studiens metodologiska tillvägagångssätt. Resultatavsnittet innehåller en uni- och bivariat överblick över samtliga variabler samt resultaten från de multipla linjära regressionsanalyserna. Studiens resultat diskuteras och återkopplas till teori och tidigare forskning. Avslutningsvis följer en reflektion kring de metodval som gjorts samt förslag på framtida forskning.

2. Teori och tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras först de valda teoretiska utgångspunkter som är av relevans för studien och som kan bidra med förståelse för vilken betydelse utbildning har för fördelningen av hushållsarbetet. Sedan presenteras en sammanställning av tidigare forskning på området med fokus på hur utbildning samvarierar med både jämställda attityder och fördelningen av hushållsarbetet.

2.1 Teori

2.1.1 Socialisering genom utbildning

Utbildning kan ses som en del i individens socialisering (Kingston et al., 2003; Berger & Luckmann, 1998). Berger och Luckmann (1998) teoretiserar kring hur individers beteenden, attityder och tolkning av verkligheten formas genom två stadier av socialisering. Dels den primära, som sker under barndomen då barnet anammar vårdnadshavares livsåskådning och attityder, dels den sekundära som är ständigt pågående och sker bland annat genom skolan där individen internaliserar institutionella områden såsom ett specifikt yrke eller akademien. Genom exempelvis utbildning får individen ta del av specifika kunskaper och normer som är kopplat till ett visst kunskapsområde eller yrkessektor (ibid., ss. 154–156, 162–163). Den sekundära socialiseringen föregås dock alltid av den primära i vilken individen redan har skapat ett jag och en förståelse av världen som inte helt enkelt går att förändra. Den världsbild som förmedlas genom den sekundära socialiseringen kan därför komma i konflikt med den redan befintliga uppfattningen i de fall de inte överensstämmer (ibid., s. 164). Det skulle också kunna innebära att individer som väljer att vidareutbilda sig gör det för att det är i linje med deras befintliga världsbild.

Det är möjligt att socialiseringen under utbildningstiden sker genom att kunskap och värderingar förmedlas och befästs i individen via interaktion med lärare och elever samt genom deltagande i undervisning och skoluppgifter (Kingston et al., 2003). Utbildning kan tänkas leda till ökade kognitiva³ och icke-kognitiva förmågor samt främja ett större samhällsengagemang (ibid.). Det är däremot inte tydligt hur det går till när värderingar och främjandet av ett större samhällsengagemang införlivas hos studenterna (ibid.). Utifrån denna teoretiska utgångspunkt är det möjligt att individer med en hög utbildningsnivå i större utsträckning har internaliserat samhällets värderingar och attityder, inklusive attityder till jämställdhet vilket skulle kunna spela in på hushållsarbetets fördelning. Det är dock möjligt att de uppfattningar individen redan har påverkar i vilken grad värderingar och normer som förmedlas i skolorna accepteras, och att dessa mottas enklare om de stämmer överens med individens tidigare uppfattningar (Berger & Luckmann, 1998, s. 164).

³ Kognitiv förmåga brukar vanligtvis kännetecknas av bland annat läs- och räkneförmåga, problemlösning och förmåga att resonera (Kingston et al., 2003).

2.1.2 Specialiseringsteorin

Becker (1991, ss. 3, 30, 39) menar att det i ett hushåll med två vuxna personer finns ett optimalt sätt att fördela den begränsade tiden på för att maximera nyttan i hushållet. Att investera mycket tid inom ett visst område, som i hemmet eller på arbetsmarknaden, leder till ett ackumulerat humankapital med specialkunskap inom det givna området. Humankapitalet är kunskap bundet till individen och kan öka genom exempelvis utbildning och investerad tid vilket ökar produktiviteten och avkastningen på området (ibid., 1991, ss. 3, 1985). Becker (1991, ss. 3, 30) ser familjen som en nyttomaximerande enhet där det rationella är att den part som investerat mest i arbetsmarknadsspecifikt humankapital specialiserar sig på lönearbete då denne har en relativ fördel på arbetsmarknaden i form av störst inkomspotential. Den part som investerat mest tid i hemmet bör istället specialisera sig på hushållsarbete (ibid., ss. 3, 33). Det kan förklara en könsuppdelning mellan lönearbete och hushållsarbete då det traditionellt varit män som i större utsträckning utbildat sig och specialiserat sig på lönearbete (Stanfors, 2007, ss. 83–86) vilket ökar mäns humankapital på området och bidrar till en högre inkomst till familjen. Becker (1991, ss. 37–38, 1985) menar vidare att kvinnor knyts till hemmet i större utsträckning på grund av att de har ett större biologiskt åtagande gällande att ta hand om barn och har därför varit mer villiga att stanna hemma med dem. Ett stort åtagande och utförande av barnomsorg och hushållsarbete kräver energi och tid av individen som utför det vilket är energi och tid som då inte investeras på lönearbete. Det leder till minskad investering i sitt humankapital utanför hemmet och i förlängningen en lägre inkomst (ibid., 1985). Detta bör leda till att kvinnor oftare än män blir ”specialister” på hushållsarbete vilket kan förklara varför de i större utsträckning utför det obetalda hushållsarbetet.

Då utbildning kan visa på ett investerat humankapital på arbetsmarknaden bör en högutbildad individ i större utsträckning specialisera sig på lönearbete framför hushållsarbete. Inom par bör således den part med lägst utbildningsnivå oavsett kön specialisera sig på hushållsarbete. En kritik som framförts är att teorin bortser från att vad som ses som nytta inte nödvändigtvis behöver vara samma för både mannen och kvinnan i ett par (Ahrne & Roman, 1997) samt att kvinnor idag i genomsnitt har en högre utbildning och liknande arbetslivserfarenhet som män vilket gör att förklaringsvärdet kan tänkas ha minskat (Boye & Evertsson, 2014).

2.1.3 Relativa resurser

Till skillnad från specialiseringsteorin där parets möjligheter påverkas av den totala mängd resurser parterna tillsammans förfogar över så är det individens relativa resurser jämfört med

sin partner som är av vikt i detta perspektiv (Lundberg & Pollak, 1996). Resurserna som individer kan förfoga över kan exempelvis vara inkomst och utbildning (Evertsson & Nermo, 2004) men kan även vara något annat som båda parter anser fyller ett värde (Alsarve & Boye, 2012). Hushållsarbete antas här vara något som alla vill undvika (Boye & Evertsson, 2014; Greenstein, 2000) och tillgången till resurser fungerar som maktmedel och förbättrar möjligheten att förhandla till sin fördel, medan den part med minst resurser kommer att ha ett underläge i förhandlingen (Lundberg & Pollak, 1996). Kvinnor som traditionellt har haft, och till viss del fortfarande har, en lägre ekonomisk ställning jämfört med män har enligt detta perspektiv en sämre förhandlingsförmåga och kommer därför att utföra mer hushållsarbete (Stanfors, 2014). Vid en förhandling är det största hotet att en av parterna väljer att lämna relationen och den part som förfogar över minst resurser kommer ha svårare att hantera följderna av ett sådant uppbrott och har således mer att förlora i en förhandling (Lundberg & Pollak, 1996). Hotet om separation behöver inte alltid upplevas vara närvarande utan även andra hot kan existera inom relationen såsom risken att inte få ta del av partners resurser (ibid, 1993).

En möjlig kritik till teorin är att den bortser från det faktum att kvinnor och män också i avseende av sitt kön i sig kan ha skilda utgångspunkter i förhandlingar (Ahrne & Roman, 1997). Då utbildning kan ses som en resurs men också något som genererar andra resurser såsom exempelvis inkomst är det möjligt att skilda utbildningsnivåer inom par enligt detta teoretiska perspektiv leder till att den part med den lägre utbildningsnivån kommer att utföra en större del av det obetalda hushållsarbetet.

2.1.4 Doing gender

Doing gender, att ”göra kön”, är en teori som menar att betydelsen av genus/kön upprätthålls och bekräftas av kvinnor och män i nästan alla sociala interaktioner (West & Zimmerman, 1987). Utifrån detta perspektiv förstås det sociala könet (genus) som en prestation i den dagliga sociala interaktionen. Individer delas in i könskategorierna man och kvinna vilket legitimerar en av de grundläggande indelningarna i samhället (ibid.). Det existerar normativa föreställningar om att vissa aktiviteter, arbeten och attityder är feminina medan andra är maskulina. Individer uttrycker tillhörighet till sin könskategori genom att agera i linje med de normerna och gör på så sätt sitt kön (ibid.). När kön ”görs” skapas, återskapas och vidmakthålls skillnader mellan könen som varken är biologisk grundade eller naturliga men som ofta ses som så och resulterar i en hierarkisk social ordning. Att inte ”göra” sitt kön på

rätt sätt kan leda till att individen blir negativt bedömd av sin omgivning. Detta tillför en aspekt av social kontroll genom att individen anpassar sig efter rådande föreställningar och förväntningar för att undvika kritik (ibid.).

Med utgångspunkt i *Doing gender* kan fördelningen av hushållsarbetet förstås som ett sätt för män och kvinnor att agera utefter, samt bekräfta, könsspecifika normer och förväntningar då hushållsarbetet traditionellt sätt har en stark förankring i den kvinnliga sfären. Att utföra hushållsarbete som kvinna och att inte utföra hushållsarbete som man kan vara sätt att ”göra sitt kön” (Boye & Evertsson 2014). Till följd av exempelvis förändrade normer är det dock möjligt att hushållsarbete inte fyller samma funktion för att göra kön nu som det tidigare gjort (ibid.).

2.1.5 Praktiskt och diskursivt medvetande

Giddens menar att människor besitter förmågan att reflektera över sitt handlande men att många handlingar är vanemässiga och sker utan eftertanke (Gottzén, 2014). Giddens (1984, s. 45) skiljer på praktiskt och diskursivt medvetande där diskursivt medvetande innebär att verbalt kunna reflektera över och formulera motiv bakom sina handlingar. Men för att vardagens alla frågor och beslut ska bli hanterbara krävs att många av de oändliga möjligheterna begränsas och tas för givna (ibid., 1991, s. 48). Många handlingar som utförs i vardagen är därför rutinmässiga vilket skapar det praktiska medvetandet som är den tysta och förgivettagna kunskapen (ibid., 1984, s. 60). Den förutsägbarhet som rutiner i det vardagliga livet består av bidrar till att skapa ontologisk trygghet (ibid., s. 50). Detta innebär ett skydd mot ångest och skapar tillit då individen inte behöver ifrågasätta sina relationer, sig själv och omvärlden (Gottzén, 2014).

Hushållsarbetets uppdelning skulle kunna förstås genom begreppen praktiskt medvetande och rutinmässigt handlande. Att handla i enlighet med befintliga könsnormer, gällande fördelning av hushållsarbete, kan antas vara en del av det rutinmässiga handlandet som har tagits för givet och återskapas utan att ifrågasättas i strävan efter att upprätthålla trygghet inom paret. Detta genom att båda parter upplever att de vet vad som förväntas av en själv samt vad som kan förväntas av den andra. Det är inte omöjligt att förändra normativa beteenden och mönster, såsom att kvinnor ska ta det största ansvaret för barn och familj, men att göra det kan innebära stress och konflikter inom paret (Stanfors, 2007, s. 262). Det kan fungera som en förklaring till varför kvinnor fortsätter utföra merparten av hushållsarbetet. En förändring i hushållsarbetets uppdelning skulle då kunna ske först när det rutinmässiga handlandet lyfts

upp till det diskursiva medvetandet och befintligt handlande baserat på rutiner synliggörs. Om utbildning leder till mer jämställda värderingar och kognitiv förmåga (se avsnitt 2.1.1 & 2.2) kan det tänkas uppmuntra till ett mer reflexivt handlande kring sysslor i hushållet som tidigare varit normativa eller rutinmässiga.

2.2 Tidigare forskning

Tidigare forskning, både internationell och svensk, har funnit att en högre utbildning samvarierar med mer liberala attityder till jämställdhet och könsroller (Jakobsson & Kotsadams, 2010; Bernhardt, Noack & Hovde Lyngstad, 2008; Cunningham, 2008; Kalmijn & Kraaykamp, 2007; Kingston et al., 2003; Weakliem, 2002). Utbildning kan tänkas exponera individer för jämställda idéer och alternativa sätt att tolka världen vilket kan synliggöra och motverka könsstereotyper (Rhodebeck, 1996). En studie från USA fann att högutbildade individer hade en mer positiv syn på jämställdhet och att detta kan kopplas samman med att de hade en relativt högre kognitiv förmåga än de med kortare utbildning (Kingston et al., 2003). En annan studie (Kalmijn & Kraaykamp, 2007) på 22 länder i Europa, Sverige inkluderat, undersökte utbildning uppdelat i kategorierna grundskola, yrkesutbildning, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Studiens resultat visade på ett positivt samband mellan en högre utbildning och jämställda attityder vilket kan förstås dels genom att utbildning är ett fungerande mått på kunskap och kognitiva färdigheter men även att utbildningsinstitutioner formar homogena grupper med liknande attityder (ibid.). Studier har även funnit samband mellan utbildning och attityd till könsroller (Cunningham, 2008; Weakliem, 2002). Cunningham (2008) fann att kvinnor med högre utbildningsnivå var mer skeptiska till mannen som familjeförsörjare än kvinnor med en lägre utbildningsnivå och att dessa värderingar framförallt skapats under skoltiden.

Bernhardt et al. (2008) undersökte på svensk och norsk data hur kombinationen av utbildningsnivåer inom par relaterar till både attityder till jämställdhet och hur jämställd den faktiska fördelningen var inom paret. Resultatet av studien visade att det var vanligare med jämställda attityder i par där mannen hade en universitetsutbildning än i par där mannen hade en grundutbildning. Studien fann även stöd för att skillnader i resurser inom paret var av betydelse för parens jämställdhetsideal. Detta då par där kvinnan hade en högre utbildningsnivå än sin partner hade en större benägenhet att uppvisa jämställda attityder än par där kvinnan hade den lägre utbildningsnivån. Dessa resultat speglades även i den faktiska uppdelningen av hushållsarbetet (Bernhardt et al., 2008). Det kan peka på att kvinnor med ett

resursövertag i form av högre utbildningsnivå gentemot sin partner i större utsträckning verkar kunna påverka hushållsarbetets fördelning till sin fördel (ibid.).

Liknande samband vad gäller utbildningsnivå och den absoluta tid som läggs på hushållsarbete har påvisats i både internationell samt svensk forskning. Kvinnor med en lägre utbildningsnivå gjorde mer hushållsarbete än kvinnor med en hög utbildningsnivå medan män istället gjorde mindre hushållsarbete om han var lågutbildad och mer om han hade en hög utbildningsnivå (Evertsson et al., 2009; Baxter, Hewitt & Haynes 2008; Bianchi, Milkie, Sayer & Robinson 2000). Även om en mängd studier pekar på samstämmiga resultat är detta inte alltid fallet, en studie på nio länder i Europa fann att sambandet varierade mellan länder (Aassve, Fuochi & Mencarini, 2014) och data från Nederländerna visade inget samband mellan mannens utbildningsnivå och hans tid i hushållsarbete (Evertsson et al., 2009).

Evertsson & Neramo (2004) som undersökte den absoluta tiden som män och kvinnor i par i Sverige spenderade på hushållsarbete fann att män i par där kvinnan hade en hög utbildning tenderade att göra mer hushållsarbete än män som hade en partner som var lågutbildad oavsett sin egen utbildningsnivå. Kvinnor spenderade istället mindre tid på hushållsarbete om antingen hon eller hennes partner hade en hög utbildning men om båda hade en låg utbildning gjorde hon istället mer hushållsarbete (ibid.). En studie från USA (Bianchi et al., 2000) visade att fördelningen av hushållsarbetet var mer jämställt för gifta par där endast kvinnan hade en universitetsutbildning medan gifta par där enbart mannen hade en universitetsutbildning skilde sig mer åt i fördelningen. Likt Bernhardt et al. (2008) kan detta tyda på att utbildning som resurs kan vara av betydelse för fördelningen av hushållsarbetet.

Att ha en högre utbildning kan även samvariera med andra utfall i människors liv som kan ha betydelse för hushållsarbetets fördelning. Högutbildade har bland annat ofta ett högre deltagande på arbetsmarknaden samt högre lön (SCB, 2018; Evertsson et al., 2009). Detta gäller för både män och kvinnor men det positiva sambandet mellan utbildning och ökat arbetsdeltagande är mer framträdande för kvinnor än för män (ibid.). Relationen mellan inkomst och uppdelning av hushållsarbetet har undersökts av flera internationella studier (Aassve et al., 2014; Bittman, England, Sayer, Folbre & Matheson 2003; Greenstein 2000; Brines 1994). Gupta (2006) som studerade kvinnors absoluta inkomst och den tid de spenderar i hushållsarbete kom fram till att kvinnors egen inkomst hade en viktig betydelse för deras hushållsarbete. En möjlig förklaring till detta är att kvinnor med högre inkomst i större utsträckning kan använda den för att minska sin tid i hushållsarbete genom att bland annat köpa hushållsnära tjänster och äta ute snarare än öka sin partners deltagande. Att själv

ha en hög inkomst kan göra att kvinnor känner sig mindre förpliktade att utföra hushållsarbete (ibid.).

Brines (1994) som undersökte den relativa inkomsten för gifta män och kvinnor i USA och absolut tid i hushållsarbete fann att olika mekanismer verkar påverka män och kvinnors tid i hushållsarbete olika. Kvinnors hushållsarbete påverkades i större utsträckning av deras resurser i relation till deras partner medan mäns hushållsarbete i större utsträckning drevs av genus-yttringar (ibid.). Greenstein (2000) fann initialt resultat i linje med Brines (1994) men då analysen utökades till att även undersöka parens relativa tid i hushållsarbete visade resultatet att kvinnors andel ökade när de själva var huvudförsörjare. Det indikerar att relativa resurser kan vara förklarande till den punkt då de tjänar lika mycket men att kvinnor, likt män, sedan verkar kompensera då de avviker från könsnormerna genom att göra mer hushållsarbete medan männen istället kompenserar genom att göra mindre (ibid.). En undersökning på data från Australien fann också möjligheten att kvinnor kompenserar för normativt avvikande könsroller (Bittman et al., 2003). Däremot fann studien inte att den tid män spenderade på hushållsarbete påverkades av partners inkomst vilket antyder att kvinnor verkar kunna använda sin relativa inkomst till mannen för att minska sitt eget hushållsarbete men att de inte på samma sätt kan använda den för att öka mannens arbete i hemmet (ibid.). Detta skulle möjligtvis kunna peka på att det är enklare för kvinnor att bryta mot de kvinnliga könsnormerna genom att upphöra att utföra hushållsarbete än vad det är för män att agera normbrytande genom att utföra en större del av hushållsarbetet (ibid.).

Resultat från en svensk panelstudie (Evertsson & Neramo, 2007) fann i linje med andra studier att den andel hushållsarbete som kvinnor i par utför minskade när det ekonomiska beroendet till partnern minskade. Men till skillnad från Greenstein (2000) och Bittman et al. (2003) fann denna studie stöd för att kvinnors andel i hushållsarbete även minskade när resursfördelningen inom par förändrades så att kvinnan var huvudförsörjare (Evertsson & Neramo, 2007).

Evertsson och Neramo (2004) kom till liknande slutsats i en annan studie av den absoluta tiden kvinnor och män utför i hushållsarbete. Kvinnor i Sverige tenderade att göra mindre hushållsarbete när hennes inkomst var högre än partners (ibid.). Resultatet av dessa två studier (Evertsson & Neramo 2007, 2004) visade att både den relativa och den absoluta tiden i hushållsarbete för kvinnor minskade då kvinnan hade ett ekonomiskt övertag i relation till sin partner. Detta ger visst stöd åt teorin om relativa resurser då kvinnor med ett ekonomiskt övertag i större utsträckning verkar kunna förhandla till sin fördel (ibid.). Dock visar resultaten att relativa resurser inte kan förklara allt. Då kvinnor genomgående gör mest

hushållsarbete indikerar det att fördelningen även är baserat på kön. Däremot verkar det inte ske en kompensation för avvikande könsroller (ibid.) som resultat från USA (Evertsson & Nermo, 2004; Greenstein, 2000) och Australien (Bittman et al., 2003) pekat på.

2.3 Hypoteser

Tidigare forskning på området har indikerat att utbildning kan leda till mer jämställda attityder och en jämnare fördelning av hushållsarbetet mellan män och kvinnor (Bernhardt et al., 2008; Evertsson & Nermo, 2004; Bianchi et al., 2000). Men utbildning kan även vara en indikator på resurser i form av humankapital och inkomst (Evertsson et al., 2009) vilket också kan påverka hushållsarbetets fördelning (se t.ex. Gupta, 2006; Evertsson & Nermo, 2004). Utifrån den tidigare forskningen och de teoretiska ramverken i studien har två hypoteser formulerats.

1. Par där båda är högutbildade har en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än par där båda är lågutbildade.

Då det relativa resursperspektivet, gällande ekonomiska resurser, till viss mån fått stöd i tidigare svensk forskning (Evertsson & Nermo, 2007, 2004) avses detta att vidare testas på utbildning genom studiens andra hypotes:

2. Par där kvinnan har en hög utbildning och mannen en låg utbildning har en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än par där mannen har en hög utbildning och kvinnan en låg utbildning.

3. Metod och datamaterial

Nedan presenteras studiens valda metod, datamaterial, urval och bortfall. I avsnittet presenteras även studiens val av variabler och hur dessa har operationaliserats. Efter det följer en forskningsetisk reflektion och en avslutande beskrivning av studiens valda analysmetod.

3.1 Metod

Denna studie har en deduktiv ansats då studiens frågeställningar och hypoteser samt val av data och variabler har baserats på teori och tidigare forskning (Bryman, 2016, s. 26). Studien är en tvärsnittsstudie då det data studien utgår ifrån är insamlat under en tidpunkt, år 2010. Då tvärsnittsundersökningar vanligtvis ger begränsade möjligheter att säkerställa orsakssamband kan det medföra viss problematik gällande en lägre intern validitet (ibid., s. 66). Slutsatser kring orsakssamband i denna studie begränsas därför till antaganden och teoretiska resonemang kring bland annat tidsföljd där orsaken behöver komma före verkan (Nyquist, 2017, s. 214). De teoretiska resonemangen är dock aldrig tillräckliga för att garantera åt vilket håll orsaksriktningen går utan ska enbart ses som ett kvalificerat antagande (Bryman, 2016, s. 326). Genom att kontrollera för andra variabler som skulle kunna vara förklarande för studiens beroende variabel kan den interna validiteten höjas (Nyquist, 2017, ss. 214–215). Kontrollvariabler gör det också möjligt att upptäcka om de funna sambanden i själva verket är falska eller skenbara och istället beror på någon av de inkluderade kontrollvariablerna (Bryman, 2016, s. 331). Att inkludera andra väl avvägda variabler som kan tänkas inverka på fördelningen av hushållsarbetet kan därför höja studiens interna validitet då vissa skensamband kan uteslutas. De slutsatser som har gjorts kring orsakssamband i denna studie är även grundat i vad tidigare forskning dragit för slutsatser. Om orsakssambandet denna studie argumenterar för överensstämmer med tidigare forskning kan det också stärka den interna validiteten.

3.2 Datamaterial

Det data studien använder sig av är hämtat från Levnadsnivåundersökningen (LNU) år 2010 som är en surveyundersökning genomförd av Institutet för social forskning (SOFI) (Göransson & Johansson, 2012). Levnadsnivåundersökningen är en väl beprövad undersökning som hittills genomförts sex gånger med start år 1968. Frågorna som ingår i undersökningen från 2010 behandlar ett brett spektrum av frågor rörande individers levnadsförhållanden, bland annat utbildning, arbets- och familjeförhållanden (SOFI, 2018). De flesta intervjuer utfördes av intervjuare från Statistiska centralbyrån i respondenternas hem (SOFI, 2018) men det förekom även ett antal telefonintervjuer (Göransson & Johansson, 2012).

3.3 Urval

LNU 2010 är baserat på ett riksrepresentativt urval som dragits från urvalsramen bestående av individer i Sverige mellan 18 och 75 år. Urvalet detta år var 7253 individer och antal svarande uppgick till 4415 individer (60,9 procent) (SOFI, 2018, 2015). Studien är baserad på detta material och ytterligare urvalskriterium har gjorts för att besvara studiens frågeställningar.

Denna studies urval avgränsades till samboende heterosexuella individer i ett parförhållande och som inte delar hushåll med någon förälder vilket utgjorde 2961 respondenter.

Anledningen till exkluderingen av de som lever ihop med en förälder är att minska risken att det förekommer fler vuxna individer i hushållet som kan tänkas bidra till den totala tiden som spenderas på hushållssysslor. Därutöver har de respondenter som är, och/eller har en partner som är, student, pensionär eller har sjukersättning uteslutits ur materialet vilket uppgick till 944 respondenter. Studenter exkluderades då studier också kan likställas med ett heltid- eller deltidsarbete men då det inte förekommer information kring hur många timmar de studerar är inte det något som denna studie har möjlighet att fånga upp. De som får sjukersättning samt pensionärer uteslöts då det är möjligt att de kan ha förhinder att utföra hushållssysslor.

En longitudinell studie från Tyskland har också pekat på att skillnaden i hushållsarbete minskar något mellan män och kvinnor efter pension (Leopold & Skopek, 2015). Efter urvalet tillkom ett internt bortfall på 112 respondenter. Det innebär att studiens slutliga urvalsstorlek landade på 1905 individer.

3.4 Bortfall

LNU är ett riksrepresentativt urval vilket är viktigt för att resultatet ska kunna generaliseras till populationen (Bryman, 2016, s. 169). Det externa bortfallet uppgick till 39,1 procent varav den största andelen av det externa bortfallet består av individer som valt att inte medverka i undersökningen (Göransson & Johansson, 2012). Ett stort externt bortfall, som numera är relativt vanligt förekommande i surveystudier (Bryman, 2016, ss. 191–192), kan öka risken för missvisande resultat (Djurfeltd, Larsson & Stjärnhagen, 2013, s. 108). Denna risk är framför allt stor om bortfallet är systematiskt där vissa specifika grupper av någon anledning är frånvarande i materialet i större utsträckning än andra (ibid.). Ett större stickprov minskar även risken att en falsk hypotes accepteras och ökar den statistiska validiteten (Sandahl & Petersson, 2016, s. 170). En svarsandel på 60,9 procent kan dock anses relativt hög och tillsammans med att LNU är ett riksrepresentativt urval kan det stärka studiens externa

validitet. Det bör dock tilläggas att denna studie enbart kan uttala sig om heterosexuella samboende respondenter i åldrarna 18–75 som inte bor med en förälder.

Det interna bortfallet för studien uppgick totalt till 112 respondenter och var störst för den beroende variabeln *relativ tid i hushållsarbete* där det förekom 66 bortfall. Variabeln är en sammanslagning av flera indikatorer och det räcker att svar saknas för en indikator för att det ska leda till ett bortfall på hela variabeln, vilket kan förklara det relativt stora interna bortfallet. För variabeln *utbildningsnivå inom par* förekom 39 interna bortfall vilket till stor del beror på saknade svar för partners utbildningsnivå. Övriga variabler med interna bortfall var *jämställd attityd* med 21 bortfall samt *år i samboende* med 1 bortfall. Det totala interna bortfallet i antalet exkluderade respondenter är färre än summan av det interna bortfallet för samtliga variabler då vissa respondenter haft bortfall i fler än en variabel.

3.5 Operationalisering

I följande avsnitt presenteras studiens variabler och hur de har operationaliserats. En väl genomförd operationalisering där måtten till fullo fångar det som avses mätas men inte mer leder till hög begreppsvaliditet (Sandahl & Petersson, 2016, s. 164). För att uppnå detta har det i studien strävats efter att utgå från tidigare använda och väl definierade variabler.

3.5.1 Beroende variabel

Studiens beroende variabel mäter andelen tid i veckan som respondenten spenderar på hushållsarbete i relation till sin partner. Respondentens *relativa tid i hushållsarbete* har beräknats genom att dividera den totala tid respondenten spenderat på hushållsarbete med den totala tid som respondenten angett att alla i hushållet har spenderat på hushållsarbete. Respondentens samt hushållets tid i hushållsarbete har mätts genom flera indikatorer angående antal timmar i veckan som respondenten och andra i hushållet spenderar på olika vardagliga och rutinartade sysslor som sker i hemmet. I tre frågor⁴ har respondenten ombetts fylla i sin egen spenderade tid på städning, disk, klädvård och inköp och tillagning av mat och tre liknande frågor har bett respondenten fylla i hushållets totala tid inom samma sysslor. Den

⁴ 1.) Ungefärliga antalet timmar/vecka som ip ägnar åt matinköp, matlagning och disk. 2.) Ungefärliga antalet timmar/vecka som ip ägnar åt klädvård (tvätt, strykning, etc.). 3.) Ungefärliga antalet timmar/vecka som ip ägnar åt städning.

andel som inte utförs av respondenten har antagits vara partners andel i hushållsarbete. Det bör noteras att en viss del av det som antagits vara partners andel även skulle kunna vara utförd av barn i hushållet, något som i denna studie inte har kunnat uteslutas med befintliga data från LNU.

Andra sysslor såsom som reparation och underhåll inom hushållet har uteslutits då dessa ofta inte är rutinartade som behöver göras varje dag samt att de för det mesta inte är överhängande utan kan skjutas upp till en annan dag (Geist 2010). Detta är i linje med hur flera tidigare studier har valt att mäta hushållsarbete (se t.ex. Boye & Evertsson, 2014; Boye, 2010; Evertsson & Neramo, 2004).

3.5.2 Oberoende variabel

Den oberoende variabeln mäter olika kombinationer av *utbildningsnivå inom par* då intresset ligger i att undersöka om respondenter och deras partners utbildningsnivå i relation till varandra samvarierar med hushållsarbetets fördelning. Den ursprungliga variabeln som mätte respondenternas utbildningsnivå omkodades från sju kategorier till en dikotom variabel med värdena hög respektive låg utbildning. Gränsdragningen mellan de två värdena har gjorts så att de med universitet- eller högskoleexamen samt forskarutbildning räknas till kategorin hög utbildning medan utbildning upp till eftergymnasial utbildning utan examen räknas som låg. Anledningen till denna gränsdragning är att dessa grupper kan tänkas skilja sig åt och uppvisa olika egenskaper exempelvis gällande attityder och inkomst (se avsnitt 2). Variabeln som mätte partners utbildning var ursprungligen uppdelad i nio kategorier och har dikotomiserats på liknande sätt. Dock innehöll den även ytterligare en kategori, "annan", som kodades som missing då det inte går att säkerhetsställa om svar under denna kategori motsvarar en hög eller låg utbildningsnivå.

Dessa två dikotomiserade variabler slogs ihop till en variabel över parets kombinerade utbildningsnivå. Variabeln antar fyra olika värden som fångar om både respondenten och dennes partner har en låg utbildningsnivå, respondenten har en låg utbildning medan partnern har en hög, respondenten har en hög utbildning medan partnern har en låg eller om respondenten och dennes partner båda har en hög utbildningsnivå. Från denna variabel skapades fyra ömsesidigt uteslutande dummy-kodade variabler. Referenskategori har varierats mellan dessa fyra olika kategorier i separata modeller.

3.5.3 Kontrollvariabler

Kön

Variabel *kön* är en dikotom variabel som har kodats så att kategorin “man” antar variabelvärde 0 och “kvinna” antar värde 1. Eftersom tidigare forskning har pekat på att sambandet mellan utbildningsnivå och hushållsarbete ser olika ut för kvinnor och män har studien behandlat variabeln *kön* som en interagerande variabel (Edling & Hedström, 2013, s. 149). Vid test för detta bekräftades det att interaktionseffekt även förekom i denna studie. För att undvika risken för multikollinearitet mellan interaktions- och originalvariablerna (ibid., s. 151) samt för att underlätta tolkningen av resultatet för läsaren genomfördes separata modeller för män och kvinnor.

Jämställd attityd

En dikotom kontrollvariabel som mäter respondentens attityd till jämställdhet har inkluderats då det kan tänkas påverka den faktiska uppdelningen vilket även tidigare forskning pekat på (se t.ex. Aassve et al., 2014; Bernhardt et al., 2008). Variabeln *jämställd attityd* är baserad på vad respondenten anser om förslaget att “satsa på ett samhälle där männen tar lika stort ansvar som kvinnor för barn och hushåll”. Att vara positiv till förslaget räknas till kategorin att ha en jämställd attityd medan att vara negativ till förslaget utgör referenskategori.

Respondentens och partners arbetstid

Respondentens arbetstid har mätts genom att respondenten angett sin ordinarie arbetstid i veckan. Denna kontinuerliga variabel omkodades inledningsvis till en kategorisk variabel och utifrån den variabeln skapades sedan tre dummykodade variabler; arbetar inte, arbetar deltid (1–34 h) samt arbetar heltid eller mer ($35 \leq$). Att inte ha arbetat utgjorde referenskategori och en stor del av denna grupp var arbetslösa, hemarbetande eller föräldralediga. Arbetstid har inkluderats som kontrollvariabel då tidigare forskning indikerar att detta kan samvariera med den tid individen lägger på hushållsarbete (Aassve et al., 2014; Boye, 2010; Bernhardt et al., 2008). Variabeln har delats upp på detta sätt då det överensstämmer med hur tidigare forskning har mätt arbetstid (Aassve et al., 2014).

Partners arbetstid har kodats efter samma kategorier som variabeln för respondentens arbetstid. Dock såg ursprungsvariablerna olika ut för respondenten och partnern då respondenten ombads fylla i den egna ordinarie arbetstiden men sin partners arbetstid för närvarande. Skillnader i hur frågan formulerades kan tänkas påverka att svaret för partners

arbetstid i större utsträckning fokuseras på den närmsta tiden medan respondentens arbetstid kan tänkas vara ett uppskattat snitt och mer långsiktig (Boye & Evertsson, 2014).

Förekomsten av barn och yngre barn i hushållet

En variabel som mäter om det förekommer *barn i hushållet* har inkluderats som kontrollvariabel i form av tre dummyvariabler. Referenskategoriin fångar par utan barn i hushållet, och de två resterande variablerna fångar par med yngre barn mellan 0 och 6 år respektive par med barn som är 7 år eller äldre. Variabeln inkluderades då tidigare forskning har indikerat att närvaron av barn i hushållet kan sammanfalla med en mer traditionell fördelning av hushållsarbetet (se t.ex. Boye, 2008; Baxter et al., 2008) och öka arbetsbelastningen i hushållet (Sayer, 2010). Att det dragits en gräns vid 7 år beror på att det är möjligt att framförallt yngre barn skapar ett större behov av att städa, tvätta och förbereda måltider. Det stämmer överens med tidigare forskning som visar att kvinnors tid i hushållsarbete tenderar att minska när barnen blir äldre (Boye, 2008).

Antal år i sammanboende

Antal år respondenten varit samboende med sin partner inkluderas som en kontinuerlig kontrollvariabel. Denna variabel inkluderades då tidigare forskning (Grunow, Schulz & Blossfeld, 2012) på tysk data visat att äktenskapets längd har haft betydelse för hur hushållsarbetet fördelas. Andelen jämställda par minskar med ökad längd på äktenskapet vilket indikerar att jämställdhetsnormen verkar vara viktigare i ett tidigt skede av äktenskapet (ibid.). Då intresset för denna studie är samtliga respondenter som är samboende, både gifta och ogifta, har kontrollvariabeln istället utgjort *antal år i samboende*.

Ålder

En åldersvariabel har inkluderats som kontrollvariabel med motivering att det skulle kunna finnas en generationsskillnad i hur hushållsarbetet delas upp, möjligtvis på grund av att normer förändrats över tid. *Ålder* är även en vanligt förekommande kontrollvariabel i tidigare studier (Boye, 2010; Evertsson & Neramo, 2004). Variabeln omkodades från att initialt ha mätt respondenten födelseår till att mäta respondentens ålder år 2010.

3.6 Analysmetod

Inledningsvis genomfördes uni- och bivariata analyser för att erhålla en övergripande förståelse av studiens datamaterial. För att undersöka studiens frågeställningar genomfördes

sedan multivariata analyser utefter de två uppsatta hypoteserna. Analyserna genomfördes i statistikprogrammet SPSS 26. Studiens beroende variabel är kontinuerlig och därför är linjär regressionsanalys en passande statistisk metod. Att studiens oberoende variabel och ett antal kontrollvariabler är på ordinal- eller nominalskalenivå och har inkluderats som dummyvariabler i analysen kan dock medföra en sämre precision av den linjära regressionsanalysen än om de varit kontinuerliga (Djurfeldt et al., 2013, s. 324).

Först analyserades studiens originalsamband, utbildningsnivå inom par och relativ tid i hushållsarbete, sedan inkluderades kontrollvariabler i analysen. För att kunna jämföra de olika utbildningskombinationerna med varandra har referenskategori varierats mellan de fyra olika kombinationerna i separata modeller. I resultatet kommenteras regressionskoefficienter, signifikansnivå och determinationskoefficienten (R^2). Vid en linjär regressionsanalys tolkas regressionskoefficienten som den genomsnittliga förändringen i den beroende variabeln vid en enhets ökning i den oberoende variabeln (Edling & Hedström, 2013, s. 97). Den lägsta signifikansnivån som accepteras i denna studie har satts vid 5 procent vilket innebär att det funna sambandet med 95 procent sannolikhet inte uppstått av en slump utan speglar ett verkligt samband i populationen. R^2 visar hur mycket av variationen i den beroende variabeln som variablerna i modellen tillsammans kan förklara (Djurfeldt et al, 2013, s. 160). Regressionsdiagnostik har genomförts för att kontrollera för interaktionseffekter och multikollinearitet.

3.7 Etiska överväganden

När vetenskaplig undersökning bedrivs finns det alltid etiska överväganden som måste beaktas och det kunskapsvärde som forskningen förväntas bidra med vägs mot de potentiella skador som kan tillfalla de som medverkar (Vetenskapsrådet, 2002). För att skydda de individer som medverkar i undersökningen finns ett individskyddskrav som innefattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid.). LNU uppfyller individskyddskravet genom att respondenterna medverkar frivillig, har gett sitt samtycke till att medverka, har blivit avidentifierade och blivit informerade via ett informationsbrev om undersökningen (Göransson & Johansson, 2012). LNU har även genomgått en etikprövning och forskare som önskar ta del av data från LNU måste ha fått sitt forskningsprojekt godkänt av den regionala etikprövningsnämnden (SOFI, 2016). De etiska överväganden som författarna av denna studie främst måste göra gäller konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, att respondenternas uppgifter behandlas konfidentiellt och inte sprids vidare

(Vetenskapsrådet, 2002). Innan datamaterialet gavs ut undertecknades en förbindelse av författarna och handledaren till uppsatsen där dessa krav fastställdes.

4. Resultat

I nedanstående avsnitt presenteras och analyseras studiens resultat gällande sambandet mellan utbildningsnivån inom par och den relativa tiden i hushållsarbete. Avsnittet inleds med en variabelöversikt och avslutas med att presentera resultatet av de multipla linjära regressionsanalyserna som testat studiens uppsatta hypoteser.

4.1 Deskriptiv statistik

I tabell 1 nedan presenteras samtliga variabler för att åskådliggöra datamaterialets fördelning. För variablerna på nominal- och ordinalskalenivå anges frekvens och procent för de olika kategorierna. Minsta och högsta värdet, medelvärdet samt standardavvikelsen anges för variabler på kvotskalenivå.

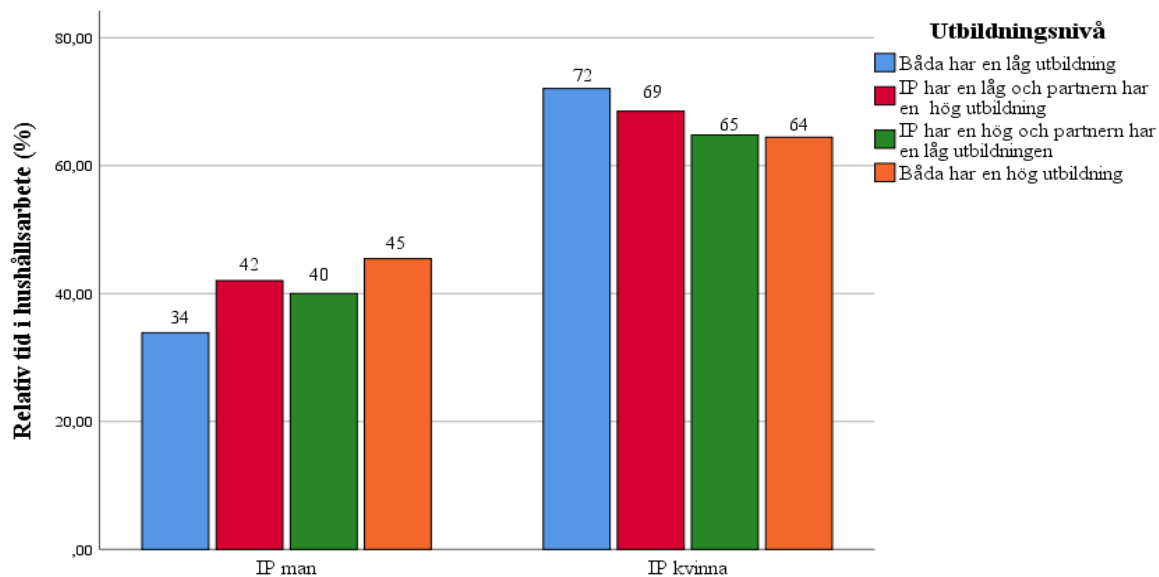
Tabell 1. Deskriptiv statistik över samtliga variabler.

<i>Variabler</i>	<i>Kvinnor</i> <i>Frekvens (%)</i>	<i>Män</i> <i>Frekvens (%)</i>	<i>Totalt</i> <i>Frekvens (%)</i>
Kön	936 (49,1)	969 (50,9)	1905 (100)
Relativ tid i hushållsarbete i %			
<i>Min/max</i>	15/100	0/100	0/100
<i>Medelvärde</i>	69,8	38,1	53,7
<i>Standardavvikelse</i>	18,2	17,4	23,8
Utbildningsnivå IPs och partner			
<i>Båda har en låg utbildning</i>	577 (61,6)	505 (52,1)	1084 (56,8)
<i>IP låg och partner hög utbildning</i>	151 (16,1)	248 (25,6)	399 (20,9)
<i>IP hög och partner låg utbildning</i>	90 (9,6)	71 (7,3)	161 (8,5)
<i>Båda har en hög utbildning</i>	118 (12,6)	145 (15,0)	263 (13,8)
Jämställd attityd			
<i>Nej</i>	173 (18,5)	179 (18,5)	352 (18,5)
<i>Ja</i>	763 (81,5)	790 (81,5)	1553 (81,5)
Arbetstid IP			
<i>Arbetar ej</i>	144 (15,4)	175 (18,1)	319 (16,7)
<i>Deltid (1–34 h/v)</i>	229 (24,5)	43 (4,4)	272 (14,3)
<i>Heltid eller mer (35 ≤ h/v)</i>	563 (60,1)	751 (77,5)	1314 (69,0)
Arbetstid partner			
<i>Arbetar ej</i>	38 (4,1)	89 (9,2)	127 (6,7)
<i>Deltid (1–34 h/v)</i>	69 (7,4)	298 (30,8)	367 (19,3)
<i>Heltid eller mer (35 ≤ h/v)</i>	829 (88,6)	582 (60,1)	1314 (69,0)
Barn i hushållet			
<i>Inga barn i hushållet</i>	316 (33,8)	344 (35,5)	660 (34,6)
<i>Yngsta barnet är ≤ 6 år</i>	299 (31,9)	280 (28,9)	579 (30,4)
<i>Yngsta barnet är 7 ≤</i>	321 (34,3)	345 (35,6)	666 (35,0)
År i sammanboende			
<i>Min/max</i>	0/50	0/45	0/50
<i>Medelvärde</i>	16,55	16,48	16,51
<i>Standardavvikelse</i>	11,747	11,863	11,803
Ålder			
<i>Min/max</i>	19/74	19/69	19/74
<i>Medelvärde</i>	43,8	45	44
<i>Standardavvikelse</i>	11,1	11,3	11,2
n	936	969	1905

^s IP är en förkortning av intervjuperson (respondent).

Tabell 1 visar att könsfördelningen i datamaterialet är relativt jämn, 50,9 procent är män och 49,1 procent är kvinnor. Fördelningen i studiens beroende variabel har en stor spridning och varierar mellan 0 och 100 procent av hushållets totala tid i hushållsarbete. I genomsnitt utför en manlig respondent 38,1 procent av den totala tiden i hushållsarbete medan de kvinnliga respondenterna i genomsnitt utför 69,8 procent. 56,8 procent av respondenterna ingår i ett par där båda har en låg utbildning och 20,9 procent har själv en låg utbildning och en partner med hög utbildning. 8,5 procent har själva en hög utbildning men en partner med en låg utbildning och 13,8 procent av respondenterna ingår i ett par där båda har en hög utbildning. En majoritet av både män och kvinnor (81,5 procent) har en jämställd attityd och anser att både kvinnor och män ska ta lika ansvar över hushållet och omsorg av barn. Majoriteten av respondenterna, 69 procent, uppger att de arbetar heltid eller mer. Mellan män och kvinnor skiljer sig fördelningen framför allt åt i kategorin deltid där 24,5 procent av kvinnorna arbetar deltid medan motsvarande procent för männen är 4,4. Det är även en större andel män (77,5 procent) som arbetar heltid jämfört med kvinnor (60,1 procent). Andelen som inte arbetar är något högre för män (18,1 procent) än för kvinnor (15,4 procent). En liknande fördelning förekommer för partnernes sysselsättning där en större andel av de kvinnliga respondenternas partner arbetar heltid eller mer och en mindre andel arbetar deltid. 34,6 procent av respondenterna har inte några barn boende i hushållet, 30,4 procent har barn yngre än 7 år och 35 procent har barn i hushållet varav det yngsta är 7 år eller äldre. Hur länge respondenterna har bott tillsammans varierar mellan 0 och 50 år. I genomsnitt har respondenterna bott tillsammans med sin partner i ca 17 år med en standardavvikelse på ca 12 år. Att vissa respondenter fått 0 år är därför att de ännu inte bott ett helt år tillsammans med sin partner. Respondenternas ålder varierar mellan 19 och 74 år och materialets medelålder är 44 år. Männen i materialet är i genomsnitt något äldre än kvinnorna (45 år respektive 43,8 år).

Figur 1. Stapeldiagram över den relativa tiden i hushållsarbete som kvinnliga och manliga respondenter i par med olika kombinationer av utbildningsnivå utför.



Figur 1 ger en illustrerad överblick över hur stor andel av den totala tiden i hushållet som respondenterna i materialet utför i förhållande till sin partner. För respondenter med en låg utbildningsnivå som har en partner med en låg utbildningsnivå är hushållsarbetet minst jämställt. Här uppger kvinnliga respondenter att de i genomsnitt utför 72 procent av hushållsarbetet vilket även speglas hos de manliga respondenterna som i genomsnitt utför 34 procent. Högutbildade respondenter med en högutbildad partner uppvisar den mest jämställda fördelningen där kvinnliga respondenter uppger att de i genomsnitt står för 64 procent av hushållsarbetet medan de manliga i genomsnitt står för 45 procent. Par där endast kvinnan är högutbildad uppvisar en mer jämställd fördelning än vad par där enbart mannen är högutbildad gör. Kvinnorna uppger att de i genomsnitt utför 65 procent av hushållsarbetet när enbart de är högutbildade och de manliga uppger att de gör 42 procent. I par där mannen har högst utbildning gäller 69 procent för kvinnorna och 40 procent för männen.

4.2 Resultat av OLS regressionsanalyser

För att besvara studiens två hypoteser genomfördes linjära regressionsanalyser. Tabell 2 presenterar resultatet för studiens första hypotes, par där båda är högutbildade har en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än par där båda är lågutbildade. I tabell 3 redogörs sedan resultatet för den andra hypotesen, par där kvinnan har en hög utbildning och mannen har en låg utbildning har en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än par där mannen har

en hög utbildning och kvinnan har en låg utbildning.

Tabell 2. Resultat av linjär regressionsanalys med relativ tid i hushållsarbete som beroende variabel.

	<i>Kvinnor</i>			<i>Män</i>		
	<i>Modell 1</i>	<i>Modell 2</i>	<i>Modell 3</i>	<i>Modell 1</i>	<i>Modell 2</i>	<i>Modell 3</i>
Utbildningsnivå						
IP och partner						
<i>Båda har en låg utbildning</i>	referens	referens	6,928***	referens	referens	-8,941***
<i>Endast kvinnan har en låg utbildning</i>	-3,556*	-4,114*	2,814	6,148**	5,856**	-3,085
<i>Endast kvinnan har en hög utbildning</i>	-7,275***	-6,232**	0,696	8,158***	6,355***	-2,587
<i>Båda har en hög utbildning</i>	-7,607***	-6,928***	referens	11,603***	8,941***	referens
Jämställd attityd						
<i>Nej</i>		referens	referens		referens	referens
<i>Ja</i>		-3,485*	-3,485*		7,590***	7,590***
Arbetstid IP						
<i>Jobbar ej</i>		referens	referens		referens	referens
<i>Deltid (1–34 h/v)</i>		-3,296	-3,296		15,041***	15,041***
<i>Heltid (35 ≤ h/v)</i>		-6,773***	-6,773***		2,623	2,623
Arbetstid partner						
<i>Jobbar ej</i>		referens	referens		referens	referens
<i>Deltid (1–34 h/v)</i>		9,457**	9,457**		2,293	2,293
<i>Heltid (35 ≤ h/v)</i>		12,163***	12,163***		4,862**	4,862**
Barn i hushållet						
<i>Inga barn i hushållet</i>		referens	referens		referens	referens
<i>Yngsta barnet ≤ 6 år</i>		3,288*	3,288*		-4,920**	-4,920**
<i>Yngsta barnet 7 ≤ år</i>		0,102	0,102		-2,207	-2,207
År samboende						
		0,066	0,066		0,245***	0,245***
Ålder						
		0,191*	0,191*		0,199**	0,199**
Konstant						
	72,068***	57,830***	57,063***	33,861***	37,579***	46,520***
R ²	0,029	0,088	0,088	0,071	0,204	0,204
n	936	936	936	969	969	969

Not: Signifikansnivåer ***=p≤0,001 **=p≤0,01 *=p≤0,05.

Modell 1

Resultatet av modell 1, för både kvinnliga och manliga respondenter, visar på statistiskt signifikanta samband mellan utbildningsnivå inom paren och den andel tid respondenterna spenderar på hushållsarbete i relation till sin partner. Modell 1 för kvinnor visar på ett negativt samband med en regressionskoefficient på -7,6 för kvinnliga respondenter i par där båda är högutbildade. Det innebär att högutbildade kvinnliga respondenter som är samboende med en högutbildad partner utför ca 7,6 procentenheter mindre av den relativa tiden i hushållsarbetet än de kvinnliga respondenter som är lågutbildade och har en partner som också är lågutbildad. Modell 1 för män uppvisar istället ett relativt starkt positivt samband för respondenter i par där båda parter är högutbildade. Högutbildade män med en högutbildad partner gör i genomsnitt 11,6 procentenheter mer av den totala tiden i hushållsarbetet jämfört med män i par där båda parterna är lågutbildade. Dessa resultat stödjer studiens första hypotes, par där både kvinnan och mannen är högutbildade har en mer jämställd fördelningen av hushållsarbetet än par där båda är lågutbildade.

Vidare visar resultatet att både manliga och kvinnliga respondenter i par där enbart en av parterna har en hög utbildningsnivå i genomsnitt delar mer jämställt på hushållsarbetet jämfört med respondenter i par där båda har en låg utbildningsnivå. Kvinnliga respondenter i par där de har en högre utbildningsnivå än sin partner utför i genomsnitt 7,3 procentenheter mindre av den relativa tiden i hushållsarbete än kvinnor i par där båda har en låg utbildningsnivå. Manliga respondenter i samma parkonstellation, där kvinnan har den högre utbildningsnivån, uppvisar istället en ökning med 8,2 procentenheter jämfört med män i par där båda har en låg utbildningsnivå. Om mannen i paret är högutbildad och kvinnan är lågutbildad utför kvinnliga respondenter i genomsnitt lite mindre av den relativa tiden, 3,6 procentenheter, än en kvinna i ett par där båda är lågutbildade. De manliga respondenterna utför istället i genomsnitt 6,2 procentenheter mer. R^2 indikerar att utbildningsnivån inom paren förklarar 2,9 procent av variationen i relativ tid i hushållsarbete för de kvinnliga respondenterna och 7,1 procent för de manliga respondenterna. Modellen för de manliga respondenterna kan således förklara 4,2 procentenheter mer än vad samma modell förklarar för de kvinnliga respondenterna.

Modell 2 och 3

Resultatet av modell 2 visar att sambanden som påvisades i modell 1 kvarstår när samtliga kontrollvariabler inkluderas och uppvisar endast små förändringar i regressionskoefficienternas värde, hypotes 1 får därför fortsatt stöd. I modell 3 utgör *båda har*

en hög utbildning referenskategori och sambandet för hypotes 1 ser likadant ut här. Modell 3 visar vidare att det inte förekommer några signifikanta samband för varken kvinnor eller män i par där enbart en har en högre utbildning när jämförelse görs med respondenter i par där båda har en hög utbildning. Variablerna i modellen kan tillsammans förklara 8,8 procent ($R^2 = 0,088$) av variationen i relativ tid i hushållsarbete för kvinnliga respondenter och 20,4 procent ($R^2 = 0,204$) för de manliga.

Resultatet för modell 2 och 3 uppvisar även ett samband mellan att ha en *jämställd attityd* och den relativa tiden i hushållsarbete. Att som kvinna ha en jämställd attityd minskar i genomsnitt den relativa tiden med 3,5 procentenheter jämfört med att inte ha jämställda attityder när övriga variabler i modellen hålls konstanta. För manliga respondenter syns en ökning med 7,9 procentenheter.

Både den *egna* samt *partnerns arbetstid* samvarierar med studiens beroende variabel när övriga variabler hålls konstanta. En högre egen arbetstid tenderar att sammanfalla med en minskad andel av den totala tiden i hushållsarbete för kvinnliga respondenter. Att arbeta heltid sammanfaller med 6,8 procentenheters minskning i relativ tid jämfört med att inte arbeta alls. Inga signifikanta resultat uppvisas för de kvinnliga deltidsarbetande respondenterna jämfört med kvinnor som inte arbetar. För manliga respondenter uppvisas endast signifikanta resultat gällande att arbeta deltid. Deras hushållsarbete ökar i genomsnitt med 15 procentandelar jämfört med män som inte arbetar. Kvinnor med en partner som arbetar heltid eller deltid ökar i genomsnitt sin andel av hushållsarbetet (12,2 respektive 9,5 procentenheter) jämfört med de som har en partner som inte jobbar. För män ökar andelen i hushållsarbete enbart för de med en partner som arbetar heltid (4,9 procentenheter).

Signifikanta resultat uppvisades för samtliga respondenter med barn mellan 0–6 år hemma, kontrollerat för övriga variabler. För de kvinnliga respondenterna sammanfaller att ha ett barn under 7 år i hushållet med en ökning i den relativa tiden i hushållsarbete med 3,3 procentenheter jämfört med referenskategori att inte ha några barn i hushållet. För studiens manliga respondenter är sambandet det motsatta. De manliga respondenterna minskar i genomsnitt sin andel i hushållsarbete med 4,9 procentenheter om de har ett barn mellan 0–6 år i hushållet jämfört med manliga respondenter utan barn. Inga signifikanta resultat uppvisades för respondenter vars yngsta hemmaboende barn var 7 år eller äldre jämfört med samma referenskategori.

Antal år respondenterna varit samboende med sin partner uppvisade inget statistiskt signifikant resultat för de kvinnliga respondenterna men för de manliga respondenterna

sammanfaller ett ytterligare år i samboende med sin partner med en minskning på 0,2 procentenheter. Antal år i samboende förlorade sin signifikans⁶ när ålder inkluderades för de kvinnliga respondenterna. Då respondenter som varit samboende en längre tid även kan tänkas vara äldre genomfördes ett R²-test för att utesluta en hög grad av korrelation mellan dem. Testet visade att multikollinearitet inte förelåg och samtliga kontrollvariabler behölls.

Slutligen uppvisade även kontrollvariabeln *ålder* signifikanta resultat för både de manliga och kvinnliga respondenterna. Kvinnor tenderar att göra en större andel av hushållsarbetet ju äldre de är medan trenden för män är den motsatta. För kvinnliga respondenter innebär ett års ökning i ålder en ökning med 0,2 procentenheter av hushållsarbetet och för manliga respondenter sammanfaller att vara ett år äldre med en minskning på 0,2 procentenheter.

Tabell 3. Resultat av linjär regressionsanalys med relativ tid i hushållsarbete som beroende variabel.

	<i>Kvinnor</i>		<i>Män</i>	
	<i>Modell 4_a</i>	<i>Modell 5_a</i>	<i>Modell 4_a</i>	<i>Modell 5_a</i>
Utbildningsnivå IP och partner				
<i>Båda har en låg utbildning</i>	4,114*	6,232**	-5,856**	-6,355**
<i>Endast kvinnan har en låg utbildning</i>	referens	2,118	referens	-0,499
<i>Endast kvinnan har en hög utbildning</i>	-2,118	referens	0,499	referens
<i>Båda har en hög utbildning</i>	-2,814	-0,696	3,085	2,587
Konstant	53,716***	51,597***	43,435***	43,934***
R ²	0,088	0,088	0,204	0,204
n	936	936	969	969

Not: a=samtliga kontrollvariabler från tabell 2 är inkluderade i analysen men redovisas ej i tabellen.

Signifikansnivåer ***= $p \leq 0,001$ **= $p \leq 0,01$ *= $p \leq 0,05$

Modell 4 och 5

I tabell 3 testas studiens andra hypotes. I modell 4 utgör *endast kvinnan har en låg utbildning* referenskategori och i modell 5 är referenskategorin *endast kvinnan har en hög utbildning*. I övrigt har inga kontrollvariabler tillkommit eller uteslutits från tabell 2. Resultatet uppvisar inga signifikanta skillnader i den relativa hushållsarbetstiden mellan individer i par där endast kvinnan har en hög utbildning och individer i par där endast kvinnan har en låg utbildning.

⁶ Detta har inte redovisats i tabellen.

Detta gäller för både de kvinnliga och manliga respondenterna. Att resultatet inte är signifikant innebär att det inte går att statistiskt säkerställa att respondenter i par där kvinnan har en högre utbildning har en mer jämställd fördelning än respondenter i par där kvinnan har en lägre utbildning. Hypotes 2 kan därmed inte styrkas. Inte heller respondenter i par där båda har en hög utbildningsnivå uppvisar signifikanta resultat jämfört med respondenter i par där enbart kvinnan har en hög eller par där enbart kvinnan har en låg utbildningsnivå. Modell 4 och 5 visar dock signifikanta resultat då respondenter i par där båda är lågutbildade jämförs med referenskategorierna. Även förklaringsvärdet för modellerna i tabell 3 är densamma som i tabell 2, 8,8 procent respektive 20,4 procent.

5. Diskussion

Detta avsnitt inleds med en utförlig diskussion kring studiens resultat och följs av en kritisk reflektion med fokus på studiens metod och begränsningar. Avslutningsvis presenteras studiens slutsatser och förslag på framtida forskning.

Syftet med studien var att undersöka om den relativa tid kvinnor och män spenderar på hushållsarbete i relation till sin partner samvarierar med båda parternas utbildningsnivå. Utifrån syftet formulerades två frågeställningar, finns det ett samband mellan att ha en hög utbildning och att dela mer jämställt på hushållsarbetet inom par samt skiljer sig fördelningen av hushållsarbete åt beroende på om det är kvinnan eller mannen i paret som har den högre utbildningen. För att besvara frågeställningarna ställdes två hypoteser. Hypotes 1, par där båda är högutbildade har en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än par där båda är lågutbildade, bekräftas av studiens resultat. Studiens andra hypotes (2), par där kvinnan har en hög utbildning och mannen en låg utbildning har en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än par där mannen har en hög utbildning och kvinnan en låg utbildning, kunde däremot inte styrkas. Även om studiens material uppvisar tendenser i linje med den uppställda hypotesen har det inte kunnat säkerställas statistiskt. Det går därmed inte att bekräfta att fördelningen skiljer sig åt beroende på om det är kvinnan eller mannen som innehar den högre utbildningen. Studiens resultat visar vidare att det räcker med att en i paret har en högre utbildning för att fördelningen av hushållsarbete ska vara något mer jämställd än för par där båda är lågutbildade.

Både kvinnor och män i par där båda har en hög utbildning tenderar att rapportera en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet än de kvinnor och män som är i ett par där båda har en låg utbildning. Det skulle kunna tyda på att det sker en socialisering där individen, genom en längre utbildning, förvärvar vissa kunskaper, egenskaper och/eller attityder som har en positiv inverkan på en jämställd fördelning. Detta har dock inte undersökts närmare i denna studie. Däremot har tidigare forskning visat på samband mellan högre utbildning och mer jämställda attityder (se t.ex. Bernhardt et al., 2008) men ger ingen djupare förståelse för hur detta går till i praktiken (Kingston et al., 2003).

Att en högre utbildning oavsett om den innehas av båda eller endast en part sammanfaller med en mer jämställd fördelning är i linje med tidigare forskning (Bernhardt et al., 2008; Evertsson & Nermo, 2004; Bianchi et al., 2000) och skulle vidare kunna förstås genom Giddens begrepp om det diskursiva medvetandet. Tidigare forskning menar att utbildning kan bidra med en alternativ blick på samhället vilket skulle kunna leda till ett mer aktivt ifrågasättande av normer (Rhodebeck 1996). Begreppet diskursivt medvetande skulle kunna tillämpas för en förståelse av hur en sådan ifrågasättande syn på omgivningen kan tänkas leda till ett förändrat handlande inom paren. Om medvetandet lyfts från att vara praktiskt till diskursivt är det möjligt att individer i större utsträckning ifrågasätter sitt handlande. Genom det skulle normativa beteenden, såsom en ojämn fördelning av hushållsarbete, kunna bli svårare att motivera och på så vis förklara varför en högre utbildningsnivå sammanfaller med en mer jämställd fördelning av hushållsarbete.

Med utgångspunkt i specialiseringsteorin är det däremot svårare att förstå den mer jämställda fördelningen hos högutbildade par då den förutsätter att det mest rationella för en familj är att specialisera sig på olika områden. Att utbilda sig är en investering i både tid och pengar på ett ökat arbetsmarknadsspecifikt humankapital (Becker 1985, 1991) och en högre utbildning sammanfaller med ett ökat deltagande på arbetsmarknaden (Evertsson et al., 2009). Det är därför möjligt att individer som utbildat sig har preferenser att använda det förvärvade humankapitalet i arbetslivet och väntar sig att investeringen ger avkastning i form av anställning med medförande lön. Vem som ska ta huvudansvaret för hushållsarbetet i ett par där båda är högutbildade kan därför tänkas mindre självklar då båda parterna bör ha liknande förutsättningar att specialisera sig på lönearbete och det kan möjligtvis vara därför en specialisering inte sker. Dock kan studiens resultat tyda på att det sker en specialisering när paret har små barn i hemmet, då utför kvinnan något mer och mannen något mindre hushållsarbete oavsett deras utbildningsnivå. Detta skeende behöver dock nödvändigtvis inte

föregås av ett rationellt beslut utan kan även tänkas bero på att paret handlar efter befintliga könsroller som blir viktigare då paret blir föräldrar (Boye & Evertsson, 2014). Att fördelningen av hushållsarbetet blir mer traditionellt när par får barn är också i linje med resultat från tidigare forskning (se t.ex. Bianchi et al., 2000).

Att högutbildade par skiljer sig från lågutbildade i fördelning av hushållsarbete kan inte heller förklaras fullt ut med hjälp av relativa resurser. Dessa par borde istället utifrån denna teori inte skilja sig åt då individerna i de båda parkonstellationerna bör besitta relativt lika resurser i relation till sin partner och till följd ha lika förhandlingsmöjligheter (Evertsson & Nermo, 2004). Det är istället möjligt att kvinnans absoluta resurser inverkar i större utsträckning. Kvinnor i lågutbildade par kan tänkas ha mindre handlingsmöjligheter till följd av att befinna sig i en ekonomiskt mer utsatt position jämfört med högutbildade kvinnor. Detta är i linje med Guptas (2006) resonemang att kvinnor med mer resurser i större utsträckning kan använda dessa för att köpa loss sin egen del i hushållsarbetet och även bidra till en minskad känsla av förpliktelse till hushållsarbetet. Att kvinnor skulle minska sin tid i hushållsarbete genom att köpa hushållsnära tjänster är dock inget som undersökts eller kan bekräftas i denna studie.

Resultatet att par där kvinnan har en högre utbildning än sin partner har en mer jämställd fördelning än par där båda har en låg utbildningsnivå kan inledningsvis tyda på att relativa resurser har en viss betydelse. Men att det i studiens resultat inte uppvisas skillnader i fördelningen av hushållsarbete mellan par där kvinnan är den med en högre utbildningsnivå och par där mannen har den högre utbildningsnivån talar istället emot teorin om relativa resurser. En kvinna med mer resurser än sin partner borde enligt denna teori ha större möjlighet att förhandla bort hushållsarbete än en kvinna med mindre resurser än sin partner vilket inte syns i denna studies resultat. Detta talar till viss del emot Bernhardt et al. (2008) som fann att sannolikheten att ha en jämställd fördelning av hushållsarbetet var lite större i de fall kvinnan hade en högre utbildningsnivå än sin partner. Även Evertsson och Nermo (2007, 2004) fann visst stöd för att relativa resurser, främst ekonomiska, spelade in vid fördelningen av hushållsarbete för par i Sverige. Att resultatet i denna studie skiljer sig från annan forskning kan bero på att variabeln utbildning mätts på olika sätt jämfört med Bernhardt et al. (2008) och att utbildning inte är en tillräcklig indikator på ekonomiska resurser. Det är även möjligt att andra mekanismer än relativa resurser påverkar fördelningen då den är mer jämställd både i de fall där endast mannen eller kvinnan har en hög utbildningsnivå jämfört med om båda har en låg utbildningsnivå.

Att studiens resultat till stor del uppvisar att det förekommer en könad fördelning av hushållsarbetet oavsett utbildningsnivå tyder på att uppdelning till viss del är baserad på kön och överensstämmer med tidigare forskning (se t.ex. Evertsson & Nermo, 2004; Bittman et al., 2003). Tidigare internationella studier har främst funnit stöd för Doing gender då det påvisats att kvinnor tenderar att öka sin tid i hushållsarbetet när hennes resurser varit högre än partnerns och att det tyder på att hushållsarbete används som ett sätt att göra kön för att kompensera för annat avvikande beteende (Bittman et al., 2003; Greenstein, 2000). Detta stöds däremot inte av resultatet i denna studie då par där kvinnan har en högre utbildning än mannen är mer jämställda än par där båda har en låg utbildning, andra studier på svenska data visar liknande resultat (Evertsson & Nermo, 2004). Det är möjligt att Doing gender har ett minskat förklaringsvärde i en svensk kontext (Boye & Evertsson, 2014) om ett ökat fokus på jämställdhet i Sverige har försvagat de traditionella könsnormer gällande fördelningen av hushållsarbetet. Bilden av mannen som familjeförsörjare kan delvis ha fått ge plats för en annan syn på manlighet, en syn där även aktivt deltagande i hushållsarbetet ses som en viktig manlig egenskap. Vilket kan indikeras av att 81,5 procent av studiens respondenter ställt sig positiva till att männen ska ta lika stort ansvar som kvinnor för barn och hushåll.

Ett alternativt sätt att förstå varför en könad fördelning av hushållsarbetet består är genom begreppen praktiskt medvetande och rutinmässigt handlande. Att vara för en jämställd arbetsfördelning i hushållet på samhällsnivå garanterar inte att det även diskuteras aktivt inom paren. Att handla rutinmässigt fyller en viktig funktion i människors vardag som gör världen och människorna i ens omgivning begripliga samt fungerar som ett sätt att förhindra en känsla av bristande ontologisk trygghet (Giddens, 1984). Om hushållsarbetets ansvarsområden tillhör det rutinmässiga handlandet kan det tänkas underlätta vardagen då det till stor del är underförstått vem som gör vad istället för att det ständigt behövs ifrågasättas och motiveras. Detta kan tänkas bidra med förståelse kring hur gamla mönster består. Giddens begrepp kan således, som diskuterats tidigare i avsnittet, bidra med förståelse till varför en högre utbildningsnivå sammanfaller med en mer jämställd fördelning av hushållsarbetet. Men också till varför den traditionella uppdelningen, där kvinnor fortfarande utför en större andel av hushållsarbetet, i stor utsträckning kvarstår.

5.1 Kritisk reflektion

I denna studie har män och kvinnor analyserats i skilda modeller. De separata analyserna visar att modellernas förklaringsvärde skiljer sig åt mellan könen. Variablerna i modellerna kan

förklara variationen i manliga respondenternas relativa hushållsarbete bättre än vad de kan för de kvinnliga. En möjlighet är att internaliserade normer, preferenser och yttre förväntningar gällande hushållsarbete har en större betydelse för kvinnor än män. Det är således möjligt att det finns andra relevanta variabler som bättre hade kunnat förklara eller fånga variationen i hushållsarbete för kvinnor som förbisetts i denna studie (Edling & Hedström, 2003, s. 144). För män verkar istället yttre faktorer som utbildning och arbetstid vara mer förklarande för deras relativa tid i hushållsarbetet.

En begränsning med studien är att utbildningsnivå även har fått utgöra en indikator på inkomst eftersom tillgång till både respondenten och dess partners inkomst saknades. En variabel på deras faktiska inkomst hade varit ett säkrare mått men eftersom utbildning var studiens huvudintresse accepterades utbildning som en tillräcklig indikator på inkomst. Det är även möjligt att en inkomstvariabel hade uppvisat multikollinearitet med utbildning då utbildning fångar upp en del av variationen i inkomst vilket hade kunnat göra det svårt att skilja på dessa variablers separata påverkan (Edling & Hedström, 2013, s. 145). Variabeln *jämställda attityder* baserades enbart på en indikator och det är möjligt att fler indikatorer hade kunnat bidra till ett bättre mått. Dock var den valda indikatorn den mest lämpliga för det som avsågs fångas utifrån det data som var tillgängligt.

Det finns även vissa aspekter kring studiens beroende variabel som bör reflekteras kring. Till att börja med mäts den relativa fördelningen av hushållsarbete inom par enbart utifrån en av parternas rapporterade svar vilket kan bidra med en viss osäkerhet i skattningen. Det kan tänkas vara enklare att skatta ens egen del och svårare att skatta den totala delen (Geist, 2010). Det är möjligt att detta är fallet i denna studie då det interna bortfallet var större för hushållets totala tid i hushållsarbete än för respondentens egen tid. Vidare är respondentens svar subjektiva uppskattning och kan leda till att tiden i hushållsarbetet både över- och underskattas. Dessutom verkar män och kvinnor rapportera andelar som inte alltid stämmer överens med varandra (Geist, 2010; Coltrane, 2000). Tidigare forskning pekar på att det oftast är den rapporterade tiden för männens hushållsarbete som skiljer sig åt. Detta kan indikera att män i större utsträckning överskattar sin del av hushållsarbetet och/eller att kvinnor underskattar männens prestation (Geist, 2010; Kamo, 2000). Det är möjligt att detta även förekommer i denna studie då de manliga respondenterna i alla utbildnings-kombinationer rapporterar att de ligger närmare en jämställd fördelning jämfört med vad de kvinnliga respondenterna rapporterar.

Det kan även vara svårt att få en exakt rapportering av tiden som spenderas på hushållsarbete på grund av att hushållsarbete är en sådan självklar del av vardagen och kan vara svårt att minnas i efterhand (Geist, 2010). Detta skulle kunna indikera att det finns risker med skattning av tiden i hushållsarbete när det mäts retrospektivt genom enkätfrågor. Risken att hushållsarbetet underskattas kan dock förmildras av att hushållsarbetet i denna studie mäts med hjälp av flera separata frågor. Detta kan tänkas uppmuntra respondenten att bryta ner hushållsarbetet i olika sysslor, något som även Evertsson och Neramo (2004) reflekterat över i sin studie. Att enkätfrågorna som denna studie utgår ifrån efterfrågar svar i timmar kan ytterligare bidra till att det uppmuntrar respondenten till eftertanke och säkrare skattningar jämfört med om respondenten endast skulle uppge vem av parterna i hushållet som gör merparten av hushållsarbetet.

Denna studie utgår från flertalet teoretiska utgångspunkter. En avgränsning till ett färre antal hade möjligtvis kunnat vara att föredra då det möjliggör en mer ingående analys av resultatet utifrån varje enskild teori. Men då de teoretiska perspektiv som vanligen tillämpas i tidigare forskning, såsom relativa resurser, specialiseringsteorin och Doing gender, inte var för sig ger en heltäckande förklaring till hushållsarbetets fördelning tyder det på att en större teoretisk bredd kan berika förståelsen. Det har denna studie kunnat visa på genom att även applicera andra teorier som komplement.

5.2 Slutsats och framtida forskning

Sammanfattningsvis har resultatet i studien påvisat att det förekommer ett samband mellan att ha en hög utbildning och att dela mer jämställt på hushållsarbetet inom par. Detta gäller oavsett om båda eller enbart en av partnern har en hög utbildningsnivå. Resultatet har dock inte kunnat säkerställa att fördelningen skulle skilja sig åt beroende på om det är kvinnan eller mannen som har den högre utbildningsnivån. Denna studie pekar på att specialiseringsteorin, teorin om relativa resurser och Doing gender inte är uttömmande när det kommer till att förstå fördelning av hushållsarbete inom par. Det är istället möjligt att andra teoretiska utgångspunkter skulle kunna bidra med nya perspektiv för en utökad förståelse. I detta avseende bidrar denna studie genom att applicera Giddens begrepp praktiskt och diskursivt medvetande tillsammans med socialiseringsteorin på studiens resultat. Detta skulle med fördel kunna undersökas vidare i framtida forskning för en djupare förståelse kring de teoretiska perspektivens förklaringsvärde på området.

6. Referenser

- Aassve, A., Fuochi, G. & Mencarini, L. (2014). Desperate Housework: Relative Resources, Time Availability, Economic Dependency, and Gender Ideology Across Europe. *Journal of Family Issues*, 35(8), ss. 1000–1022.
- Ahrne, G. & Roman, C. (1997). *Hemmet, barnen och makten. Förhandlingar om arbete och pengar i familjen* (SOU 1997:139). Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.
<https://www.regeringen.se/49bbbc/contentassets/788d96d3394a453eb48ba5f584ed6a23/hemmet-barnen-och-makten-sou-1997139> [2019-10-11]
- Alsarve, J. & Boye, K. (2012). Inte bara jämställdhet: Beslutet om föräldraledighet, moderskaps- och faderskapsideal och idéer om barns bästa. *Sociologisk Forskning*, 49(2), ss. 103–128.
- Baxter, J., Hewitt, B. & Haynes, M. (2008). Life Course Transitions and Housework: Marriage, Parenthood, and Time on Housework. *Journal of Marriage and Family*, 70(2), ss. 259–272.
- Becker, G. S. (1991). *A Treatise on the Family*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Becker, G. S. (1985). Human capital, Effort, and Sexual Division of Labor. *Journal of Labor Economics*, 31, ss. 33–58.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1998). *Kunskapssociologi*. 2. uppl., Falun: Wahlström & Widstrand.
- Bernhardt, E., Noack T., & Hovde Lyngstad, T. (2008). Shared Housework in Norway and Sweden: Advancing the Gender Revolution. *Journal of European Social Policy*, 18(3), ss. 275–288.
- Bianchi, S. M., Milkie, M. A., Sayer, L. C. & Robinson, J. P. (2000). Is Anyone Doing the Housework? Trends in the Gender Division of Household Labor. *Social Forces*, 79(1), ss. 191–228.
- Bittman, M., England, P., Sayer, L., Folbre, N. & Matheson, G. (2003). When Does Gender Trump Money? Bargaining and Time in Household Work. *American Journal of Sociology*, 109(1), ss. 186–214.
- Boye, K. (2008). *Happy Hour? Studies on well-being and time spent on paid and unpaid work*. Diss. Stockholm: Stockholms Universitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-8239> [2019-10-22]
- Boye, K. (2010). Time Spent Working. Paid Work, Housework and the Gender Difference in Psychological Distress. *European Societies*, 12(3), ss. 419–442.
- Boye, K. & Evertsson, M. (2014). Vem gör vad när? Kvinnors och mäns tid i betalt och obetalt arbete. I Evertsson, M. & Magnusson, C. (red.) *Ojämlighetens dimensioner. Uppväxtvillkor, arbete och hälsa i Sverige*. Stockholm: Liber, ss. 158–184.
- Brines, J. (1994). Economic Dependency, Gender, and the Division of Labor at Home. *American Journal of Sociology*, 100(3), ss. 652–688.
- Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. uppl., Malmö: Liber.
- Coltrane, S. (2000). Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), ss. 1208–1233.
- Cunningham, M. (2008). Changing attitudes toward the male breadwinner, female homemaker family model: influences of women's employment and education over the lifecourse. *Social Forces*, 87(1), ss. 299–32.
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2013). *Statistisk verktygslåda 1*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Edling, C. & Hedström, P. (2003). *Kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Evertsson, M., England, P., Mooi-Reci, I., Hermsen, J., de Bruijn, J., & Cotter, D. (2009). Is gender inequality greater at lower or higher educational levels? Common patterns in the Netherlands, Sweden, and the United States. *Social Politics*, 16(2), ss. 210 – 241.
- Evertsson, M. & Nermo, M. (2004). Dependence within families and the division of labor: Comparing Sweden and the United States. *Journal of Marriage and the Family*, 66(5), ss. 1272–286.

- Evertsson, M. & Nermo, M. (2007). Changing Resources and the Division of Housework: A Longitudinal Study of Swedish Couples. *European Sociological Review*, 23(4), ss. 455–470.
- Geist, C. (2010). Men's and Women's Reports about Housework. I Treas, J. & Drobnič, S. (red.) *Dividing the Domestic: Men, Women, and Household Work in Cross-National Perspective*. Stanford: Stanford University Press, ss. 217–240.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society*. Berkeley: University of California Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernitet och självidentitet - Självet och samhället i den senmoderna epoken*. 4. uppl., Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Gottzén, L. (2014). Anthony Giddens. I Gottzén, L. & Lögdlund, U. (red) *Sociologins teoretiker*. Falkenberg: Gleerups Utbildning AB, ss. 245–263.
- Greenstein, T. N. (2000). Economic Dependence, Gender, and the Division of Labor in the Home: A Replication and Extension. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), ss. 322–335.
- Grunow, D., Schulz, F. & Blossfeld, H. (2012). What determines change in the division of housework over the course of marriage. *International Sociology*, 27(3), ss. 289–307.
- Gupta, S. (2006). Her money, her time: Women's earnings and their housework hours. *Social Science Research*, 35(4), ss. 975–999.
- Göransson, B. & Johansson, A. (2012). *Teknisk rapport - En beskrivning av genomförande och metoder. Levnadsundersökningen 2010*. Statistiska centralbyrån.
https://www.sofi.su.se/polopoly_fs/1.253993.1446130327!/menu/standard/file/LNU_technical_report_2010.pdf
 [2019-11-11]
- Jakobsson, N., & Kotsadam, A. (2010). Do attitudes toward gender equality really differ between Norway and Sweden?. *Journal of European Social Policy*, 20(2), ss. 142–159.
- Jämställdhetsmyndigheten (2019). *Sveriges jämställdhetspolitik*. <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/om-jamstalldhets-sveriges-jamstalldhetspolitik> [2019-11-25]
- Kalmijn, M. & Kraaykamp, G. (2007). Social Stratification and Attitudes: A Comparative Analysis of the Effects of Class and Education in Europe. *British Journal of Sociology*, 58(4), ss. 547–76.
- Kamo, Y. (2000). “He said, she said”: Assessing discrepancies in husbands' and wives' reports on the division of household labor. *Social Science Research*, 29(4), ss. 459–476.
- Kingston, P., Hubbard, R., Lapp, B., Schroeder, P., & Wilson, J. (2003). Why Education Matters. *Sociology of Education*, 76(1), ss. 53–70.
- Leopold, T. & Skopek, J. (2015). Convergence or Continuity? The Gender Gap in Household Labor After Retirement. *Journal of Marriage and Family*, 77(4), ss. 819–832.
- Lundberg, S. & Pollak, R.A. (1993). Separate Spheres Bargaining and the Marriage Market. *Journal of Political Economy*, 101(6), ss. 988–1010.
- Lundberg, S. & Pollak, R.A. (1996). Bargaining and distribution in marriage. *The Journal of Economic Perspectives*, 10(4), ss. 139–15.
- Nyquist, H. (2017). *Statistikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Regeringskansliet (2017). *Svensk jämställdhet i topp*. <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/10/svensk-jamstalldhets-i-topp/> [2019-11-25]
- Regeringskansliet (u.å.). *Feministisk regering*. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/feministisk-regering/> [2019-12-09]
- Rhodebeck, L. A. (1996). The Structure of Men's and Women's Feminist Orientations, Feminist Identity and Feminist Opinion. *Gender and Society*, 10(4), ss. 386–403.
- Sandahl, R. & Petersson, G.J. (2016). *Kausalitet: i filosofi, politik och utvärdering*. Lund: Studentlitteratur.
- Sayer, L.C. (2010). Trends in Housework. I Treas, J. & Drobnič, S. (red.) *Dividing the Domestic: Men, Women, and Household Work in Cross-National Perspective*. Stanford: Stanford University Press, ss. 19–38.

- Statistiska centralbyrån (SCB) (2011). *Hemarbete mer jämlikt*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/tidsanvandningsundersokningen/pong/statistiknyhet/tidsanvandningsundersokningen-2010/> [2019-12-09]
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2012). *Nu för tiden. En undersökning om svenska folkets tidsanvändning år 2010/11*. Örebro: Statistiska centralbyrån. https://www.scb.se/contentassets/f9ec479b50e64487a8a3bcc1366b2ed6/le0103_2010a01_br_le123br1201.pdf [2019-12-10]
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2018). *På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet 2018*. Örebro: Statistiska centralbyrån. https://www.scb.se/contentassets/528dd6d093b64a38895735f333a89a8a/le0201_2017b18_br_x10br1801.pdf [2019-12-10]
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2019). *Utbildningsnivån i Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/> [2019-11-25]
- Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d48d/1553968042333/pdf3975.pdf> [2019-12-13]
- Institutet för social forskning (SOFI) (2015). *Kodbok. Levnadsundersökningen 2010*. Stockholm: Stockholms Universitet. https://www.sofi.su.se/polopoly_fs/1.397505.1535102786!/menu/standard/file/LNU2010_KODBOK.pdf [2019-10-2]
- Institutet för social forskning (SOFI) (2016). *Ansökan om att använda LNU-data*. <https://www.sofi.su.se/forskning/tre-forskningsavdelningar/lnu/ans%C3%B6k-om-lnu-data> [2019-11-24]
- Institutet för social forskning (SOFI) (2018). *LNU 2010*. <https://www.sofi.su.se/forskning/tre-forskningsavdelningar/lnu/dokumentation/lnu-2010> [2019-11-24]
- Stanfors, M. (2007). *Mellan arbete och familj. Ett dilemma för kvinnor i 1900-talets Sverige*. Stockholm: SNS Förlag.
- Stanfors, M. (2014). *Underlag till Jämställdhetsutredningen U2014:06. Delmål 3: Det obetalda hem- och omsorgsarbetet (SOU 2015:86)*. Stockholm: Socialdepartementet. <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/03/Det-obetalda-hem-och-omsorgsarbetet-Maria-Stanfors.pdf> [2019-10-11]
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSEFR.pdf> [2019-11-13]
- Weakliem, D. L. (2002). The Effects of Education on Political Opinions: An International Study. *International Journal of Public Opinion Research*, 14(2), ss. 141–57.
- West, C. & Zimmerman, D. H. (1987). Doing Gender. *Gender and Society*, 1 (2), ss. 125–151.
- World Economic Forum (2018). *The Global Gender Gap Report 2018*. Schweiz: World Economic Forum. <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2018> [2019-12-02]